

Handläggare
Hillevi Virgin
Telefon: 08-508 281 91**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2024-12-10, p. 13

Tyresåns vattenvårdsförbund

Verksamhetsberättelse och miljöuppföljning 2023

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna anmälan av Tyresåns vattenvårdsförbunds verksamhetsberättelse och miljöuppföljning för år 2023.
2. Översända tjänsteutlåtandet för kännedom till Tyresåns vattenvårdsförbund.

Sammanfattning

Tyresåns vattenvårdsförbund bildades år 2008 och verkar för en god vattenkvalitet genom åtgärdsarbete, miljöövervakning och informationsspridning. Stockholms stad ingår i förbundets styrelse genom Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) och i arbetsgruppen genom SVOA och miljöförvaltningen.

Under 2023 antogs Samverkansprogram för Tyresåns avrinningsområde 2024-2029 som ersätter tidigare Åtgärdsprogram 2016-2023. I det nya samverkansprogrammet presenteras en strategi för att nå god ekologisk och kemisk status. Förbundet har fått en tydligare samverkansroll med fokus på att knyta ihop vattenvårdsarbetet inom avrinningsområdet och att stödja de olika aktörerna i arbetet för god vattenstatus. Förbundet bedriver regelbunden miljöövervakning och har under 2023 genomfört flera undersökningar av bl.a. av vattenkemi och biologi. Därutöver bedrivs även ett informationsarbete genom hemsidan och på sociala medier.

Tyresåns vattenvårdsförbund har antagit 10 miljöanknutna mål som följs upp årligen genom 12 indikatorer och som presenteras i en rapport (bilaga 2). Miljöuppföljningen visar att om miljömålen ska kunna nås och miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas krävs det att vattenvårdande åtgärder prioriteras i medlemskommunerna och att det avsätts nödvändiga resurser för detta arbete.

Bakgrund

Tyresåns avrinningsområde är ett av de största sjösystemen i länet och innefattar ett trettiotal sjöar och lika många vattendrag av olika storlek. Magelungen, Drevviken och Flaten, som ligger helt eller delvis inom Stockholms stad, tillhör de största sjöarna inom avrinningsområdet. Inom staden finns även vattendragen Forsån och Orhemsbäcken.

Tyresåns vattenvårdsförbund arbetar för god ekologisk och kemisk status samt fria vandringsvägar för alla vatten som ingår i eller påverkas av Tyresåns sjösystem. Vattenvårdsförbundet bildades år 2008 men samarbetet inom Tyresån har pågått i mer än 20 år. Förbundet tar fram kunskapsunderlag, informerar och bidrar till ett samordnat vattenvårdsarbete. Därutöver bedrivs miljöövervakning för att se trender över tid, veta vilka vatten som är i behov av åtgärder och för att följa upp om genomförda åtgärder fått effekt. Resultaten redovisas på förbundets hemsida (tyresan.se) samt på miljöförvaltningens digitala verktyg för redovisning på webben. Data skickas till nationell datavärd (<https://miljodata.slu.se/mvm/>) och blir på det sättet tillgängligt för alla.

Vattenvårdsförbundet är en ideell förening som i huvudsak finansieras genom medlemsavgifter. Medlemmarna består av de fem kommunerna inom avrinningsområdet: Stockholm, Huddinge, Haninge, Tyresö och Botkyrka där Stockholms stad representeras av SVOA i styrelsen. Både miljöförvaltningen och SVOA deltar i förbundets arbetsgrupp. Kommunerna betalar årligen in totalt ca 1,93 mkr i medlemsavgift och Stockholms stads del betalas av SVOA. År 2023 var avgiften 843 656 kr.

Mer information om Tyresåns vattenvårdsförbund finns på deras hemsida (tyresan.se).

Ärendet

I detta tjänsteutlåtande presenteras kortfattat de viktigaste insatserna som gjorts av förbundet under år 2023 samt utfallen för de 10 miljömålen.

Förbundets verksamhet 2023

Under 2023 antogs ett nytt Samverkansprogram för Tyresåns avrinningsområde 2024-2029 som ersätter tidigare Åtgärdsprogram 2016-2023. I det nya samverkansprogrammet presenteras en strategi för att nå god ekologisk och kemisk status där förbundet har en tydligare samverkansroll och där fokus ligger på att knyta ihop vattenvårdsarbetet inom avrinningsområdet och stödja de olika aktörerna i deras arbete för god vattenstatus. Programmet struktureras kring fyra fokusområden: 1) samordning och stöd i kommunernas vattenvårdsarbete, 2) Bedriva miljöövervakning, 3)

Uppföljning, utvärdering och utredning samt 4) Information och kommunikation.

Vattenvårdsförbundet genomför årligen flera olika undersökningar av vattenkemi och biologi. Utöver den årliga provtagningen av vattenkemi i sjöar och i Tyresåns utlopp genomfördes under 2023 elfisken i sju vattendrag inom avrinningsområdet. Undersökningen var en uppföljning av de elfisken som genomfördes 2017. I samband med elfiskena togs även prov på eDNA för att kunna hitta spår av andra arter som eventuellt förekommer i vattendragen.

Förbundet har fortsatt samarbetet med länsstyrelsen gällande undersökning av miljögifter i fisk, där även miljöförvaltningen tidigare har deltagit. Förbundet har ansvarat för insamling av fisk och länsstyrelsen för miljögiftsanalyser. Under 2023 analyserades fisken och resultaten sammanställdes i en rapport. Resultaten visar att halterna av miljögifter, bl.a. PFAS och PCB, är högre i de tätortspåverkade sjöarna inom avrinningsområdet.

Under slutet av 2023 provtogs även vattenkemi och miljögifter i flera vattendrag med syfte att ge underlag till kommande revidering av befintligt miljöövervakningsprogram.

Förbundet bedriver ett kontinuerligt informationsarbete genom inlägg på en egen Facebooksida samt på Instagram. Förbundet har även en hemsida som uppdateras löpande. Förbundet är även remissinstans för ärenden som berör Tyresåns avrinningsområde och svarar på remisser årligen.

Miljöuppföljning 2023

Förbundets tio miljömål följs upp årligen med hjälp av tolv indikatorer för att säkerställa att utvecklingen går åt rätt håll gällande miljötillståndet. Under varje mål finns flera åtgärder formulerade som underlag för bedömning av åt vilken riktning varje indikator visar gällande utveckling och åtgärdstakt. Tre indikatorer följs upp vart sjätte år i samband med Vattenmyndigheternas statusklassning och nästa gång är år 2027. I Tabell 1 redovisas en sammanställning av utfallen för respektive indikator. Två av indikatorerna har fått bättre utfall än föregående år och en har fått ett sämre utfall, resten är oförändrade.

Tabell 1. Sammanställning av utfallet för gällande indikatorer år 2023.

Mål	Indikator	Utfall
1	Minskad dagvattenbelastning	
2	Mindre spillvatten i dagvattennätet	
3	Antalet enskilda avlopp minskar	
4	Fler naturliga bäckar och åar	
5	Fria vandringsvägar	
6	Öka andel skyddad natur	
7	Beslutade miljö kvalitetsnormer nås/bibehålls i ytvatten	Följs upp 2027
	Antal näringsfattiga sjöar som har lägre eller samma näringshalt jämfört med målvärdet	
	Antal näringsrika sjöar som har lägre eller samma näringshalt jämfört med målvärdet	
8	Ytvatten följer miljö kvalitetsnormer för kemisk status	Följs upp 2027
9	Grundvatten följer miljö kvalitetsnormer för kemisk och kvantitativ status	Följs upp 2027
10	Badplatser med god vattenkvalitet	

Mål 1. Minskad dagvattenbelastning (positivt utfall)

Liksom 2022 har målet ett positivt utfall även detta år. Medlemskommunerna fortsätter att arbeta med att genomföra åtgärder för att minska dagvattenpåverkan och under 2023 har tre åtgärder genomförts, tre påbörjats och sju är under utredning eller tagits beslut om. De åtgärder som genomförts är byggandet av dagvattendammar vid Drevviken och Magelungen.

Mål 2. Mindre spillvatten i dagvattennätet (negativt utfall)

Förbundet följer årligen upp utsläpp av spillvatten på grund av bräddar till recipienterna. Utfallet år 2023 är negativt till skillnad från föregående år då det var positivt. Kommunerna arbetar aktivt med att minska antalet bräddar men antalet och mängden bräddat vatten beror delvis på mängden nederbörd. Under 2023 ökade totalvolymen bräddat vatten. Bräddningarna berodde både på tekniska fel i anläggningarna och kraftiga regn som överbelastat VA-systemet.

Mål 3. Antalet enskilda avlopp minskar (positivt utfall)

Liksom 2022 har målet ett positivt utfall även detta år. Antalet enskilda avlopp inom Tyresåns avrinningsområde minskar stadigt varje år i och med kommunernas kontinuerliga arbete med att bygga ut de kommunala VA-systemen. År 2023 minskade antalet enskilda avlopp med 170 stycken, varav majoriteten var belägna i Huddinge kommun.

Mål 4. Fler naturliga bäckar och åar (positivt utfall)

Under 2023 har tre åtgärder rapporterats i Huddinge kommun. Utfallet för indikatorn bedöms därför som positivt.

Mål 5. Fria vandringsvägar (neutralt utfall)

Inom avrinningsområdet finns ett stort antal vandringshinder, bl.a. i form av dammbyggnader, trummor och kulvertar. I synnerhet är nedre Tyresån påverkad. Under 2023 har inga åtgärder för målet rapporterats och utfallet blir neutralt liksom föregående år.

Mål 6. Öka andel skyddad natur (neutralt utfall)

Ungefär en tredjedel av avrinningsområdet består av skyddad natur. År 2023 har reservatsbildningen för Barnsjön i Tyresö fortsatt. Området omfattar cirka 100 hektar. Utvecklingen bedöms fortsatt som neutral.

Mål 7. Ytvatten följer miljö kvalitetsnormer för ekologisk status

Målet består av tre indikatorer. Den första indikatorn ("Beslutade miljö kvalitetsnormer nås/bibehålls i ytvatten") följs upp år 2027. Både indikator två ("Antal näringsfattiga sjöar som har lägre eller samma näringshalt jämfört med målvärdet 2000-2009", neutralt utfall) och indikator tre ("Antal näringsrika sjöar som har lägre eller samma näringshalt jämfört med målvärdet 2000-2009", positivt utfall), utgår från rullande treårsmedelvärden för fosfor i ytvatten baserade på data från provtagningen som görs i augusti varje år. Antalet näringsfattiga sjöar som har lägre eller samma näringshalt jämfört med målvärdet 2000-2009 är samma som föregående år, dvs. 6 av 15 sjöar. Utfallet för indikatorn bedöms därmed som neutral. Utfallet för indikator tre bedöms vara positivt då halterna fortsatt har sjunkit sett till treårsmedelvärdet och 10 av 12 sjöar når målvärdet.

Mål 8. Ytvatten följer miljö kvalitetsnormer för kemisk status

Indikatorn följs upp år 2027.

Mål 9. Grundvatten följer miljö kvalitetsnormer för kemisk och kvantitativ status

Indikatorn följs upp år 2027.

Mål 10. Badplatser med god vattenkvalitet (neutralt utfall)

Förbundet följer upp badvattenkvalitet vid cirka 30 badplatser där kommunerna regelbundet tar prover. Av dessa ligger flera inom Stockholms stad i sjöarna Magelungen, Drevviken och Flaten. Provtagningsresultaten redovisas på Havs- och vattenmyndighetens webbsida "Badplatsen". Antalet badplatser utan anmärkning har

försämrats något sen året innan men ingen tydlig trend kan ses vilket gör att utfallet bedöms som neutralt.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Det arbete som bedrivs inom Tyresåns vattenvårdsförbund och den plattform förbundet utgör för samverkan och diskussion mellan medlemskommunerna är av stor betydelse för att miljötilståndet i stadens vattenförekomster ska kunna förbättras och miljökvalitetsnormerna uppnås. I samtliga kommuner pågår ett långsiktigt arbete för att förbättra vattenmiljön och även om insatser görs visar miljöuppföljningen att det krävs en generellt ökad åtgärdstakt. Vattenvårdande åtgärder behöver prioriteras och resurser behöver avsättas i medlemskommunerna för att förbundets tio miljömål ska kunna nås och miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Miljöförvaltningen har tillsammans med flera förvaltningar inom staden intensifierat vattenarbetet, inte minst genom arbetet med de lokala åtgärdsprogrammen.

De utredningar och den miljöövervakning som genomförs utgör ett viktigt kunskapsunderlag i vattenarbetet och bidrar med data till statusklassningen av vattenförekomsterna. Efter mångårig provtagning finns flera långa tidsserier med miljöövervakningsdata, t.ex. för näringsämnen. Förbundet bidrar också med att sprida kunskap och intresse för våra vatten genom sitt informationsarbete.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Avdelningschef

Bilagor

1. Verksamhetsberättelse 2023, Tyresåns vattenvårdsförbund
2. Miljöuppföljning 2023, Tyresåns vattenvårdsförbund